

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ШКОЛІ ЯК ОДИН З ІМПЕРАТИВІВ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

*Неприцький Олександр Анатолійович,
доцент кафедри методології та управління освітою
Вінницького обласного інституту
післядипломної освіти педагогічних працівників*

Постановка проблеми. Проблема політичної відповідальності владної еліти в Україні піднялася у процесі формування незалежної держави і продовжує гостро стояти і понині. Встановлення механізмів громадського контролю над владою передбачає зміну масової свідомості громадян української держави. Така зміна може відбутися лише при планомірному вихованні свідомих і відповідальних громадян ще у системі середньої загальної освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Як слушно зауважують Х.Лінц та А.Степан: «Політичні рішення демократичних урядів та законодавців безумовно впливають на якість життя, особливо на довшу перспективу, але жодна демократія не може гарантувати добру репутацію банкірів, ініціативність підприємців, відданість лікарів своїм пацієнтам, компетентність професорів, творчу наснагу вчених або митців, або навіть порядність суддів. Загальна якість суспільства є лише незначною функцією демократії...» [2, с.210].

Показовою в цьому сенсі є й монографія Д. Мак-Клеелланда «Суспільство досягнення» (The Achieving Society). На думку автора, саме цінності відповідають як за «динамізм» і прогрес, так і за стагнацію суспільства. Д. Мак-Клеелланд вважає, що ідеологічним чи аксіологічним перемінним слід відводити детермінуючу роль, сприймати їх як незалежні перемінні [3, с.165].

Мета дослідження. Окреслити коло соціальних компетентностей школярів та педагогів як громадян сучасного демократичного суспільства з метою формування політичної відповідальності владної еліти. Визначити шляхи формування дієвого механізму забезпечення реформування державного апарату, включаючи момент виховання ціннісних орієнтацій громадян української держави ще у підлітковому і юнацькому віці.

Виклад основного матеріалу. Політична відповідальність еліт не набула статусу цінності в українському суспільстві. У громадян не сформована сама потреба у контролі за владою і примушуванням політиків до виконання передвиборчих обіцянок, етичної поведінки, виконання норм права.

Зазначимо, що проблема взаємодії чинників політичної відповідальності, як цінності, у сфері формування механізмів її ефективної дії в просторі управлінської діяльності владної політичної еліти в Україні вивчена на даний час дуже мало. В цьому відношенні актуальність дослідження проблеми ціннісних основ функціонування політичної еліти визначає, за словами экс-президента України В.Ющенка «...історичний виклик, який стоїть сьогодні перед Україною, перед нашим народом і владою... Влада перестала служити народу, а громадськість не в змозі віднайти консенсус щодо вибору майбутнього країни. Партії та їх лідери змагаються в політичному процесі не шляхом представлення програм розвитку суспільства, а через гучне обнародування вад опонентів, а то й просто компроматів...» [1]. Отже, нажаль, суспільство не може сьогодні покладатися на те, що до влади завжди приходять відповідальні й компетентні люди, які повинні піклуватися про співгромадян, дбати про процвітання Батьківщини і авторитет української держави. Наявність демократичного устрою країни зовсім не визначає автоматичної появи політичної відповідальності владної еліти.

Цінності громадянського суспільства необхідно прищепити у підлітковому та юнацькому віці, коли молоді люди знайомляться із поняттями «держава», «народовладдя», «верховенство права», «парламентаризм», «політична відповідальність» тощо. За умови, що у громадян вдасться сформувати стійку систему термінальних та інструментальних цінностей притаманних демократичному відкритому суспільству, вони змусять еліту або відмовитися від влади, або змінити притаманні сучасному українському політикуму термінальні цінності особистого збагачення та інструментальні цінності клановості і особистої відданості на нові цінності збалансованого розвитку і професіоналізму.

Саме таким шляхом можливо створити запобіжні механізми від переходу до авторитаризму. Оскільки, найнадійнішим гарантом збереження демократії в країні (як показали події у державах Європи і Америки напередодні Другої світової війни) є формування стійких традицій виборності влади та її відповідальності перед народом. За таких умов ні країні праві, ні ультраліві сили не можуть узурпувати владу і встановити безвідповідальну диктатуру.

Висновки. Формування дієвого механізму забезпечення відповідальності владної еліти повинно, окрім традиційних компонентів правових норм і реформування державного апарату, включати момент виховання ціннісних орієнтацій громадян української держави ще у підлітковому і юнацькому віці, для забезпечення позитивного «тиску знизу» на політичні партії і політиків, що борються за владу.

Резюме. В статті окреслено коло соціальних компетентностей школярів та педагогів як громадян сучасного демократичного суспільства з метою формування політичної відповідальності владної еліти. Визначено шляхи формування дієвого механізму забезпечення реформування державного апарату, включаючи момент виховання ціннісних орієнтацій громадян української держави ще у підлітковому і юнацькому віці. **Ключові слова:** демократичне суспільство, соціальні компетентності, політична відповідальність, владна еліта, ціннісні орієнтації.

Резюме. В статье очерчен круг социальных компетентностей школьников и педагогов, как граждан современного демократического общества, с целью формирования политической ответственности властной элиты. Определены пути формирования действенного механизма обеспечения реформирования государственного аппарата, включая момент воспитания ценностных ориентаций граждан украинского государства еще в подростковом и юношеском возрасте. **Ключевые слова:** демократическое общество, социальные компетентности, политическая ответственность, властная элита, ценностные ориентации.

Resume. The article describes a range of social competences of pupils and teachers, as citizens of a modern democratic society, to form a political responsibility of the power elite. There were determined the ways of forming an effective mechanism for reforming the state apparatus, including parenting time value orientations of citizens of the Ukrainian state in teenage and early adulthood. **Keywords:** democratic society, social competence, political responsibility, power elite, value orientation.

Література

1. Ющенко В.А. Тези про майбутнє / В.А. Ющенко // Дзеркало тижня. – 2002. – 9 лютого.
2. Лінц Х., Степан А. На шляху до консолідованої демократії / Х. Лінц, А. Степан // У пошуках правильної парадигми: Концептуальні перспективи посткомуністичного переходу у країнах Східної Європи. – К.: Вид-во «Ай-бі», 2003. – С. 195-214.
3. Будон Р. Место беспорядка. Критика теорий социального развития / Р. Будон [Пер. фр. М. Кириченко; Научн. ред. М. Черныш]. – М.: Аспект-Пресс, 1998. – 284 с. – ISBN 5-7567-0216-4.